

پرونده اوکراین، مخمصه

نقض آزادی بیان در روسیه

HELENE RICHARD نویسنده:

برگردان: شهباز نخعی

جنگ هیچ وقت عرصه مناسبی برای گردش آزاد اطلاعات نیست (مقاله پیر رامبر را بخوانید). قدرت حاکم بر روسیه نمونه خاص و حادی از این امر را به نمایش گذاشته است. از زمان اصلاح یکی از مواد قانون جزا در ۴ مارس ۲۰۲۲، هر شهروندی که جسارت «بی اعتبار کردن استفاده از نیروهای مسلح» را داشته باشد، در معرض محکومیت ۳ سال و اگر دیگران را ترغیب به تظاهرات کند ۵ سال زندان خواهد بود. نوشتن یک مقاله در مطبوعات که محتوای آن با بخشنامه های وزارت دفاع مغایرت داشته باشد، می تواند تا ۱۵ سال زندان به بار آورد. پیش از این، یک فرمان حکومتی استفاده از واژه های «جنگ» یا «تجاوز» برای عملیات نظامی در اوکراین را ممنوع کرده بود.

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: آوریل ۲۰۲۲

مقامات روسیه با اعمال سرعت و شدت عمل کوشیده اند مخالفان جنگ را وادار به سکوت کنند. شمار زیادی از فردای تهاجم شروع به ابراز مخالفت کردند. دهها تومار در فضای مجازی منتشر شد. تومار مدافعان حقوق بشر لئو پونومارف، به رکورد جمع آوری یک میلیون امضاء دست یافت. انجمن های حرفه ای: معماران، پزشکان، معلمان، کارکنان فرهنگی و کمترین ها احتیاط معمول خود را کنار نهادند. جنبش به نهاد هایی که انتظار نمی رفت سرایت کرد، از جمله ۱۵۰۰ تن از دانشجویان سابق «انستیتو حکومتی روابط بین المللی مسکو» (MGIMO) که نهادی عالی رتبه برای آموزش دیپلمات ها و کارکنان بلندپایه روسی است، خواهان «ایجاد روند مذاکراتی صادقانه، بدون اخطار یا درخواست تسلیم طرف دیگر» شدند.

ترس از سرکوب موجب تحلیل رفتن گردهمایی هایی شد که در هفته اول تهاجم هزاران تن را گرد می آورد. بنابر اعلام انجمن روسی «ا و د انفو» (OVD-Info) که سرکوب ها را دیدبانی می کند، تا پایان ماه مارس نزدیک به ۱۵ هزار تظاهر کننده بازداشت شده اند. نهادهای دیگر نیز برای مبارزه با مخالفان به کمک پلیس آمده اند. در ۶ مارس، سیریل، اسقف کلیسای مسکو در کلیسای کریست سوور مسکو از هرگونه «تسلیم و ضعف» در جنگ علیه «ارزش های مدعایی» غربی که دونباس خط مقدم جبهه آن است، انتقاد کرد. همچنین، «اتحادیه روسی روسای دانشگاه ها» (RUR) از عملیات نظامی حمایت کرد و خواهان «اتحاد حول محور رییس جمهوری، حفظ روحیه خوشبینی جوانان و ایمان داشتن به قدرت عقلانیت و تلقین باور به صلحی که در آینده نزدیک به دست خواهد آمد» شد. چند روز پس از آن، دانشگاه سن پترزبورگ ۱۳ دانشجو را اخراج کرد. نامه سرگشاده «انستیتو فیزیک و فناوری مسکو» از فضای مجازی ناپدید شد. در حال حاضر، در صفحه مربوطه عبارت «ما برای امنیت کسانی که آن نامه را امضاء کرده اند نگرانیم» به چشم می خورد.

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: آوریل ۲۰۲۲

بدون آن که تعجیبی برانگیزد، دادستانی کل خواهان مسدود شدن تلویزیون اینترنتی اپوزیسیون به نام «دوجد» (Dojd) شد. تصمیم به تعلیق رادیوی «صدای مسکو» تعجب بیشتری برانگیخت، زیرا این ایستگاه رادیویی که بخاطر لحن آزادش شهرت دارد، متعلق به شرکت دولتی گازپروم است که برای آن نوعی مصونیت ایجاد می کند و سردبیر آن آلکسئی وندیکتوف از اعتبار اخلاقی برخوردار است. وندیکتوف در مصاحبه با یک همکار گفت: «۹۰ درصد از کسانی که نامشان در دفتر تلفن من است به تلفن هایم پاسخ نمی دهند» (۱). بخشی از برنامه ها، در انتظار این که در آنجا هم سانسور شود، به یوتیوب منتقل شد. جنگ اطلاعاتی ناشی از درگیری اوکراین جایی برای خبر رسانی باقی نمی گذارد. روسیه قبلا فیسبوک را مسدود کرده است. این امر در تلافی تصمیم این گروه کالیفرنایی در ممنوع کردن رسانه های نزدیک به قدرت حاکم (از جمله شبکه آر تی و تارنمای اسپوتنیک) در اروپا است. اینستاگرام هم پس از آن که «متا»، موسسه مادر آن سیاست خود را در مورد تعدیل پیام های خشونت آمیز نسبت به ارتش یا رهبران روسیه اعلام کرد، به همان سرنوشت دچار شد. با وجود آن که این غول آمریکایی تا حدی از خود انتقاد کرد، یک دادگاه، این دو شبکه اجتماعی را به عنوان سازمان های افراطی شناخت. در حال حاضر واتساپ از این ممنوعیت جان به دربرده است.

جنگ اوکراین موجب تسریع وخامت وضعیتی شده که از بهار سال ۲۰۲۱ آغاز شده است. در آن زمان اعتراض هایی در حمایت از آلکسئی ناولنی، مخالف روس ابراز شد. برچسب «مأمور بیگانه» که تا آن زمان مخصوص نشریاتی بود که منابع مالی آنها توسط دولت آمریکا تأمین می شد، به بسیاری از نشریه های فضای مجازی نیز چسبانده شد. این برچسب که همراه با آزارهای اداری بود، مانع از ادامه کار این نشریات نمی شد. با جنگ علیه کی یف، فشار تغییر شکل داد و تبدیل به تهدید شد. در حال حاضر مقامات حدود ۱۰۰ سایت خبررسانی را مسدود کرده، ۸ رسانه خود پیشدستی کرده و دادن پوشش به خبرهای جنگ را

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: آوریل ۲۰۲۲

معلق نموده و ۱۹ رسانه دیگر ترجیح داده اند کار خود را تعطیل کنند (۲). بنابر اعلام رسانه اینترنتی «آژانس»، فقط در ۱۰ روز نخست اشغال اوکراین، ۱۵۰ روزنامه نگار روسی کشور را ترک کرده اند.

درسوی رسانه های رسمی، چرخش مواضع به همان اندازه که نمایشی است، فراموشکارانه هم هست. در شب پیش از اشغال، شبکه های خبری دولتی هنوز از «هیستری غربی» نسبت به برنامه های مدعایی کرملن برای تصرف اوکراین انتقاد می کردند. اکنون در صفحه این تلویزیون ها جنگ امری مشروع و غیرقابل اجتناب معرفی می شود. در ۸ مارس ۲۰۲۲، روزنامه نگار کاترین گوردیوا، نماینده گرایش لیبرال ضد جنگ که کوشش می شود به سکوت وادار شود، به نظر می رسید که نمی تواند از پس خانم النا دراپکو برآید. این خانم نماینده مجلس سعی می کرد عملیات نظامی را «پیشگیرانه» و علیه «فاشیسمی که به دروازه های کشور رسیده» (منظورش دولت اوکراین بود) توجیه کند. او که به یقه کتش علامت Z - نقش شده بر تانک های روسی - را داشت، پیشتر یک ستاره سینمای اتحاد شوروی بود که درمورد جنگ های عراق، افغانستان و لیبی حرف های تند می زد و می گفت که روسیه هدف آینده غربی ها و متحدان آنها خواهد بود. او می گفت: «هنگامی که نازی ها را بیرون برانیم، همه از پناهگاه های ضد بمب بیرون می آیند... (...) باهم دوست خواهیم بود و با هم فیلم خواهیم ساخت». با باور کردن به موسسات رسمی نظرسنجی، چنین نتیجه گیری می شود که اکثریت روس ها با این استدلال های ارائه شده در شبکه های تلویزیونی قانع می شوند و ۶۸ درصد از افراد پرسش شده از «عملیات ویژه در اوکراین» حمایت می کنند (۳). آیا تا زمان بازگشت تابوت ها از جبهه وضع چنین خواهد بود؟

ماهنامه سیاسی، اجتماعی، فرهنگی: آوریل ۲۰۲۲

-۲

Ovd-info, 23 mars 2022.

-۳

Institut FOM, 6 mars 2022.